

“Dördüncü sənaye inqilabının idarə edilməsi”

Prezident İlham Əliyevin də iştirak etdiyi Dünya İqtisadi Forumunun 46-cı görüşünün əsas çağırışı olan eyniadlı məsələ aktuallığı ilə fərqlənir

Soyuq müharibə ideologiyasının sanksiyalar, blok təkəkkürü ilə əvəzlənməsi, kiçik dövlətlərin “bö-yüklərin ovuna çevrilməsi” ilə müşahidə olunan proseslərin gərginləşməsi, artmaqda olan islamofobiya, Avropada multikulturalizmin böhranla üzvlənməsi, ikili standartların ağır fəsadlar verməsi dünya siyasətinin bugünkü mənzərəsidir. 1945-ci ildən sonra nasizmə qalib gələn dövlətlərin yaratdığı BMT-nin durğunluq dövrünü yaşaması, beynəlxalq siyasətin humanist ideyalara əsaslanması ilə bağlı sualın özünün sual altında olması dünya siyasətinin görünən mürəkkəb tərəfidir. Avropa İttifaqını Böyük Britaniya, Almaniya və Fransadan ibarət olduğunu iddia edərək səhv düşüncə tərzinə malik “qoca qitə” təşkilatlarının qəbul etdikləri sənədlər, bəyanatlar, irəli sürdükleri təkliflər belə daxili qarşıdurmalara, lobbici qrupların maraqlarına xidmət edir. Bir neçə ildir ki, ağır faciələrlə, kütləvi qırğınlarla nəticələnən Əfqanıstan, İraq, Somali, Liviya, Suriya hadisələri də göstərdi ki, problemlər dövlət zəiflədiyi məqamda yaranır, başqaları tərəfindən idarə olunur. Nüvə müharibəsi təhlükəsinin fəsadlarından ehtiyatlanan iri dövlətlərin rəqiblərini sıradan çıxarmaq üçün qeyri-ənənəvi üsullardan istifadə etməklə kiçik sayılı qrupları silahlandıraraq qiyamçılar, terrorçular ordusu yaratması, “rəngli inqilab”larla bəzi dövlətlərin varlığını təhlükə altına alması, dünyanın siyasi xəritəsinin dəyişməsi kimi fikirlərin səslənməsi çox qorxulu tendensiyaadır.

“2015-ci ildə dünyada iqtisadi böhran daha da dərinləşdi. Bizim regionumuzda isə iqtisadi böhranla yanaşı, siyasi və hərbi böhran müşahidə olunur. Əfsuslar ki, mövcud olan münaqişələr 2015-ci ildə öz həllini tapmadı. Əksinə, dünyada və xüsusilə bizim regionumuzda yeni təhlükə ocaqları yaranmışdır. Əlbəttə ki, bu hadisələr regionumuzun ümumi inkişafına mənfi təsir göstərmişdir. Yaxın Şərqdə - İraqda, Suriyada, Liviyada münaqişələr, qarlı toqquşmalar, müharibələr davam edir” söyləyən Prezident İlham Əliyev haqlı olaraq vurğulayır ki, yaranan, dünya siyasətinə təsir edən belə vəziyyət bizi ciddi narahat edir: “Çünki biz də bu regionda yaşayırıq və regionda baş verən hadisələr istər-istəməz bizə də öz təsirini göstərir. Xarici müdaxilə nəticəsində Yaxın Şərqdən artıq qaçqın, köçkün vəziyyətinə düşmüş yüz minlərlə insan Avropaya pənah gətirir. Yüz minlərlə insan həlak olmuşdur. Milyonlarla insan qaçqın, köçkün vəziyyətində yaşayır.”

Dünya siyasətinin mürəkkəb çalarla zənginləşdiyi belə bir şəraitdə işinə başlayan 46-cı Davos Ümumdünya İqtisadi Forumunda müzakirəyə çıxarılan məsələlər də mürəkkəb, qlobal, ən başlıcası isə riski ilə diqqətə cəlb edir.

Biznesmen, professor Klaus M. Şvab tərəfindən təsis olunan, 1971-ci ildən İsveçrədə keçirilən, qlobal və regional səviyyədə dünyanın başlıca siyasi, iqtisadi, sosial problemlərinin müzakirəsi üçün nəzərdə tutulan Davos Ümumdünya İqtisadi Forumu (ÜİF) dövlət və hökumət rəsmilərini, beynəlxalq təşkilat

rəhbərlərini, tanınmış iş adamlarını yenidən bir araya gətirdi.

ÜİF 46-cı illik toplantısının çağırışı “Dördüncü sənaye inqilabının idarə edilməsi” aktuallığına görə diqqəti cəlb edir. Yanvarın 20-dən başlayaraq üç gün davam edəcək, 40-dan artıq dövlət və hökumət başçısının, 2500-dən artıq dünyada tanınan iri şirkət sahibinin, təşkilat və vətəndaş cəmiyyəti üzvlərinin iştirak etdiyi Forumda əsasən təhlükəsizlik, iqlim dəyişikliyi, qlobal inkişaf və əmtəə qiymətləri ilə bağlı müzakirələr aparılacaq, dünyanın siyasi mənzərəsini dəyişə biləcək problemlərin aradan qaldırılması yolları müəyyənləşdiriləcək. Yeni iqtisadi böhranın hələ də davam etdiyi, neftin qiymətinin 3-4-dəfə aşağı düşməsi ilə bütün dövlətlərdə maliyyə böhranının yaşandığı, milli valyutaların devalvasiya ilə üzvləndiyi məqamda dünya hadisələrini yönləndirən dövlət başçılarının bir araya gəlməsi, dünya iqtisadiyyatının vəziyyəti, makroiqtisadi stabilizasiya təminatı, beynəlxalq valyuta-maliyyə sisteminin dayanıqlılıq qabiliyyətinin artırılması və enerji təhlükəsizliyinin möhkəmləndirilməsinə həsr olunmuş ikitərəfli görüşlərin, dialoqların təşkili aktual və əhəmiyyətlidir. Ənənəvi olaraq hər il keçirilən, dünya hadisələrinin nizama salınması üçün zamanın tələbinə uyğun çağırışlarla dünya nizamını tarazlayan Forumda gözlənilən risklərin, təhlükəsizliyin qarşısının alınması ilə bağlı maraqlı müzakirələr aparılır, rəy və təkliflər səslənir, hələ də problemləri ilə ümumi inkişafa mane olan iqtisadiyyatın durğunluqdan çıxarılması və cəmiyyətin yenidən tənzimlənməsi məsələləri beynəlxalq səviyyədə təhlil olunur.

Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, Ümumdünya İqtisadi Forumunun (ÜİF) bir toplantısının Bakıda keçirilməsi kimi müzakirəyə çıxarılan “Cənubi Qafqazın və Mərkəzi Asiyanın gələcəyi ilə bağlı strateji dialoq” məsələsi də aktuallığına görə fərqli idi. Müasir dövrün qlobal siyasi-iqtisadi problemlərinin həlli üçün işgüzar tərəfdaşlığın genişləndirilməsi məsələlərinə həsr olunmuş Davosun Bakı Forumu ölkəmizə artan marağı əks etdirən məqamlarla yadda qaldı.

Forumun Azərbaycanda keçirilməsindən qürur duyduğunu bildirən K.Şvabın vurğuladığı kimi dünyada maliyyə böhranının mövcud olduğu bir zamanda çox böyük imkanlara malik Azərbaycanın davamlı inkişafı, daxili potensialdan səmərəli istifadə, qeyri-neft sektorunda artım düşünülmüş siyasətin və iqtisadiyyatda çoxşaxəlliliyə diqqət yetirilməsinin, enerji layihələrinin reallaşmasının nəticəsidir.

Davam edən 46-cı Forum çərçivəsində Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankının prezidenti Suma Çakrabarti ilə görüşərək fikir mübadiləsi aparan Prezident İlham Əliyev əməkdaşlığın dərinləşməsi üçün böyük potensialın olduğunu vurğuladı.

Dövlət başçımızın Avropa Komissiyasının enerji birliyi üzrə vitse-prezidenti Maroş Şevçoviç ilə görüşündə Azərbaycanın Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təminatındaki rolu dəyərləndirildi, “Cənub” qaz dəhlizi layihəsinin əhəmiyyəti

vurğulandı. Bu layihənin həyata keçirilməsinə Avropa Komissiyası tərəfindən tam dəstəyin göstərildiyi bildirildi. Dövlət başçımızın İran İslam Respublikasının Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri Məhəmməd Nəhavəndian ilə görüşündə Azərbaycan ilə İran arasında son illərdə dinamik inkişaf edən ikitərəfli əlaqələrin hazırkı yüksək səviyyəsindən məmnunluq ifadə olundu. Prezident İlham Əliyev İrana qarşı təbiiq edilən sanksiyaların götürülməsi münasibətilə İran Prezidentinə və xalqına təbriklərini çatdırdı. Vurğulandı ki, Azərbaycan-İran əlaqələri ölkələrimizin maraqlarına xidmət etməklə yanaşı, regionda sabitliyin və təhlükəsizliyin daha da möhkəmlənməsi işinə töhfə verəcək. Azərbaycan ilə İran arasında nəqliyyat sahəsində əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsinin region üçün böyük əhəmiyyət daşıdığı bildirildi. Böyük Britaniyanın BP şirkətinin baş icraçı direktoru Robert Dadli ilə görüşdə də qarşılıqlı əməkdaşlıqdan söhbət açıldı.

Türkiyənin Baş naziri Əhməd Davudoğlu ilə görüşdə ölkələrimiz arasında dostluq və qaradaxlıq münasibətlərinin bütün sahələrdə yüksək səviyyədə inkişafının perspektivləri, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi, iqtisadi əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsi, qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı. Prezident İlham Əliyevin Rusiyanın “LUKOIL” şirkətinin prezidenti Vahid Ələkbərov, “Cənub” qaz dəhlizi layihəsinin maliyyələşdirilməsi üzrə ölkəmizin maliyyə məsləhətçisi “Lazard Avropa” şirkətinin vitse-prezidenti Metyu Pıçasla səmimi söhbətləri də Forumun yaddaqalan məqamlarından oldu.

Davos Forumunun builki mövzusunun sənaye inqilabının idarə edilməsi məsələlərinə həsr olunması xarakterik olmaqla bir çox cəhətdən reallığı əks etdirir. Dünya bazarında təmsilçilik uğrunda mübarizənin genişlənməsi, enerji, nəqliyyat dəhlizlərinin şaxələndirilməsi, tranzit dövlətlər arasında rə-

qabətin güclənməsi, regional üstünlük uğrunda mübarizə neçə illərdə ki, risklər və təhlükələrlə müşahidə olunur. Dünya dövlətləri daxili və xarici siyasətlərində korrektorlər etməklə yaranan vəziyyətdən ən az itkilərlə çıxmaq yollarını axtarırlar. İllərdən bəri bütün dövlətləri silkələyən maliyyə böhranının yaratdığı nəticə beşlərdə ki, iqtisadiyyatda olduğu kimi, bütün sahələr üzrə sabitliyi əsaslanan dinamizm inkişafına səbəb olmaqla xaosluq dinamikizmə özünü bərabər təhlükələr də gətirir.

Forumda Azərbaycanda sənayenin inkişafı sahəsində qazanılan uğurlarla qatılan Prezident İlham Əliyev dövlət və hökumət başçıları ilə keçirdiyi görüşlərdə inkişafın Azərbaycan modelinin verdiyi səmərədən, qarşılıqlı əməkdaşlığın əhəmiyyətindən bəhs edib. Dövlət başçısının sərəncamı ilə 2014-cü ilin “Sənaye ili” kimi qeyd olunması bu sahədə əsaslı təməl formalaşdırıb. Ölkənin sənayeləşməsi istiqamətində aparılan islahatların sürətləndirilməsi başlıca hədəf kimi müəyyənləşdirilib. Texnoparkların, emal müəssisələrinin, böyük sənaye komplekslərinin yaranması, ixrac yönümlü sənaye məhsullarının istehsalının artırılması ilə ölkə iqtisadiyyatının dayanıqlı inkişafı təmin olunur. “Azərbaycan müasir industrial ölkəyə çevriləcəkdir” hədəfinə nail olunub. Sənaye müəssisələrində innovasiya yönümlü texnologiyaların tətbiqinin stimullaşdırılması, ixtisaslaşmış və ümumi təyinatlı sənaye şəhərciklərinin, iqtisadi zonaların yaradılması ilə bağlı görülən işlərin davam etdirilməsi, xüsusilə Bakıda və paytaxtətrafı zonalarında aparılan işlərin intensivləşməsi, sahibkarlığın inkişafına diqqətin artırılması, iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi kimi çağırışlar sənayeləşmənin həllinə yönəlmiş islahatlardandır.

Qeyri-neft sənayesinin ənənəvi istehsal sahələrinin (hərbi və kimya sənayesi, metallurgiya, elektrotexnika, elektronika, yüngül, yeyinti sənayesi) inkişaf etdirilməsi ixrac imkanlarının artırılması, rəqabətqabiliyyətli yeni istehsal sahələrinin yaradılması ilə qeyri-neft sektoruna

yerli və xarici investisiyaların cəlbini bütünlükdə iqtisadi tərəqqi üçün başlıca amil və mənbədir. Eyni zamanda neft-qaz hasilatı, neqli və emalı sistemlərinin tikilməsi, yenidən qurulması və modernləşdirilməsi nəzərdə tutulur, iqtisadiyyatın klasterlər əsasında inkişafı çərçivəsində neft, qaz emalı və neft-kimya zavodlarından ibarət kompleksin inşası planlaşdırılır. Bölgələrdə yerli xammala əsaslanan sənaye müəssisələrinin fəaliyyətinin keyfiyyətə müasir səviyyədə qurulması və yeni müəssisələrin yaradılması istiqamətində tədbirlər həyata keçirilir. Son günlərdə sahibkarlara göstərilən diqqət və hüquqi bazanın möhkəmləndirilməsində məqsəd sənayenin inkişafını intensivləşdirməkdir. Ölkədə polad istehsalı, neft-qaz emalı və neft-kimya kompleksləri, gübrə, gəmiqayırma və sement zavodlarının inşası, alüminium sənayesinin inkişafı önəmli sahələr kimi daim diqqətdə saxlanılır. Xüsusi iqtisadi zonaların yaradılması və iqtisadi potensialı nəzərə alınmaqla hər bir iqtisadi rayon üzrə sənaye şəhərciklərinin salınması hədəflənir.

Şaxələnməmiş iqtisadiyyatı 3 dəfədən çox artan ölkəmizdə ötən il sənaye istehsalı 2, 4, qeyri-neft sənayesi isə 8,4 faiz artmışdır.

Strateji vəzifə isə biliklərə əsaslanan iqtisadiyyatın yaradılması və inkişafıdır. Günün vacib məsələsi olan nəqliyyat infrastrukturunun təkmilləşdirilməsi, dayanıqlı nəqliyyat sisteminin qurulması, ölkədəxili və beynəlxalq daşımaqların fasiləsiz həyata keçirilməsi istiqamətində də qlobal layihələrin reallaşması diqqətdə saxlanılır. İstifadəyə veriləcək Bakı-Tbilisi-Qars dəmiryolu ilə xarici bazarlara çıxış imkanları artan Azərbaycanda əlavə tədbirlər həyata keçirilir. Beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərində ölkəmizin rəqabət qabiliyyəti artır, yükdaşımaqlar ilə bağlı xərclər azaldılır, idxal-ixrac əməliyyatları və tranzit üçün sərf olunan vaxt itkisinə qənaət olunur.

Ukrayna və Türkiyəyə məxsus malların bərə vasitəsilə daşınması Azərbaycanın nəqliyyat sahəsindəki tranzit rolunu artırır.

Həmişə olduğu kimi bu il də müasir dövrün qlobal siyasi-iqtisadi problemlərinin həlli üçün işgüzar tərəfdaşlığın genişləndirilməsi məsələlərinə həsr olunmuş Forum ölkəmizə artan marağı əks etdirən yüksək qiymətləndirmələrlə zəngindir. Bəllidir ki, ən mühüm transmilli, qlobal layihələr müxtəlif dövlətlərin birgə iştirakı ilə həllini tapır. Bu baxımdan regional sabitliyin qorunması, ölkələrin daxili siyasətinin milli maraqları əks etdirməsi cəmiyyətləri düşündürən başlıca prioritetdir. Dövlətlərin iqtisadi inkişafı, demografik vəziyyəti, siyasi sabitliyi cəmiyyətlərin demokratikləşməsi prosesi ilə bilavasitə bağlıdır. Bu vacib problem isə dünyada söz sahibi olan dövlətləri düşündürməyə bilməz. Təbii ki, işini davam etdirən, qlobal məsələlərin müzakirə platformasına çevrilən Davos görüşlərində hər bir dövlətin iqtisadi, siyasi, demokratik potensialı nəzərə alınacaq, qabaqcıl təcrübələrin dünyaya geniş inteqrasiyası istiqamətində təkliflər öyrəniləcək. Müzakirələr siyasi, iqtisadi qüdrəti, dünya siyasətinə təsir imkanları artan layihələri ilə diqqəti çəkən Azərbaycanla əməkdaşlığa maraqlı olan ölkələrin sayının artmasına da təsir göstərəcək. Yüksək səviyyəli görüşlərdə, plenar iclaslarda Azərbaycanın Avropanın enerji təchizatındakı rolu, iqtisadi inkişafı, regionda liderliyini qoruması ilə bağlı deyilənlər ölkəmizə diqqəti daha da artıracaq. Dünya birliyinin narahatlıqla izlədiyi münaqişə ocaqlarında sabitliyin təminatı üçün edilən çağırışlar beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətinə çatdırılacaq.

Xuraman İsmayılqızı,
“iki sahil”